

O D L U K E

A/ Odluke domaćih sudova i drugih organa

VISI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Presuda br. III Pž-816/80-2
od 5.V 1981.

Vijeće: Petar Sremac, mr Veljko Vujović, Gavro Bedovinac

Naknada štete zbog djelomičnog manjka tereta kod pomorskog prijevoza - Isprava u kojoj je samo naveden broj teretnice uz opasku da brod ne predaje teret odvojeno po toj teretnici, već pomiješan po raznim teretnicama ne predstavlja uredan protest zbog manjka tereta - Kada brod predaje teret pomiješan, a ne odvojeno po teretnicama kao što je dužan, to ne oslobadja primatelja, ni njegovog cesionara, dužnosti da u zakonskom roku stavi prigovor da je teret oštećen ili manjkav, a vrijeme potrebno za razvrstavanje tereta po teretnicama i utvrdjenje manjka ili oštećenja, ne produžuje rok za prigovor - Ne može se smatrati da je prigovorom od strane primatelja da je teret predan pomiješan po raznim teretnicama, brodar pristao na produljenje roka za onoliko koliko je potrebno za razvrstavanje tereta po svakoj teretnici, ali to može imati utjecaja na odgovornost brodara za troškove razvrstavanja tereta - Da bi se mogao prema brodaru istaći zahtjev za naknadu štete zbog oštećenja ili manjka tereta potrebno je uz ostalo da ga se pozove kako bi prisustvovao kontradiktornom utvrdjenju nedostataka u otvorenom roku za prigovor

Tužitelj je osiguratelj tereta, ovdje cesionar primatelja tereta po teretnici. Ustaje tužbom protiv luke za isplatu štete zbog djelomičnog manjka robe iz 2 sanduka /iz sanduka broj 1 nedostaje 127 kompleta od po jednog stolnjaka s po 6 ubrusa - a iz sanduka broj 10 nedostaje 20 takvih kompleta, u protuvrijednosti od 16.281,60 dinara /491,15 Lstg/. Utužuje, dakle, ne brodara, nego slagača, ujedno skladištara - luku koja je vršila po nalogu primatelja iskrcaj iz broda, i primala teret od broda, te ga uskladištila u vlastito javno skladište. Potražuje od tuženoga isplatu spomenutog dinarskog iznosa s 8% kamata od tužbe /25.V 1977/ do isplate. Tužbu temelji na tvrdnji da je tuženi /u daljnjem tekstu: luke/ kao punomoćnik primatelja postupajući po nalogu - u ime i za račun primatelja - propustila da brodaru podnese uredan prigovor - protest o oštećenju sanduka i

točno utvrđenom manjku i time nanijela štetu primatelju tereta i tužitelju kao njegovom sljedniku, jer da je zbog toga propusta praktički onemogućeno dokazivanje odgovornosti broдача /brod je uza sve to još bio i inozemne zastave i isplovio je odmah poslije dovršenog iskrcaja .. iskrcaj je izvršen 26.V 1976/.

Tužena luka protivi se tužbenom zahtjevu. Tvrdi prvo, da je sačuvala sva prava primatelja prema broдару podnošenjem urednog protesta, a drugo, podredno smatra da ne odgovara za štetu iz razloga što je teret predala primatelju u istom stanju i količini u kojoj ga je primila od broдача. Konačno, tvrdi da je tužitelj mogao ustati tužbom protiv broдача, i da bi uspio u sporu, pa i zato smatra da ne odgovara za štetu.

Prvostepeni sud je izveo dokaz pregledom spomenutih isprava u spisu pa je nakon javne rasprave donio najprije presudu od 5.III 1979. kojom je odbio tužbeni zahtjev protiv luke s obrazloženjem da je luka uredno protestirala djelomični manjak tereta i time sačuvala prava primatelja prema broдару. Da je tuženi dokazao da je podnio uredan protest u pogledu oštećenja sanduka i manjka u njima, jer je putem avarijskog komesara saslušanog kao svjedoka utvrdio da je isti točno utvrdio manjak zapisnikom o pregledu u skladištu luke, pa da je primatelj mogao ustati tužbom osnovano protiv broдача. U toj presudi sud ističe da bi luka kao skladištar mogla biti odgovorna za manjak samo u slučaju ako je prilikom iskladištenja predala manje od količine koju je primila u svoje skladište. S obzirom da je luka predala sve ono što je primila a manjak da je nastao kod broдача, prvi sud smatra da luka nije odgovorna za nastali manjak.

Drugostepeni sud je povodom žalbe osiguratelja ukinuo ovu presudu i predmet vratio prvom sudu na ponovni postupak svojim rješenjem III Pž-731/79 od 6.XI 1979. godine, a u svom užem obrazloženju naveo slijedeće:

Prvi nedostatak pobiјane presude je u tome, što ona ne sadrži obrazloženje o mjerodavnom pravu koje treba primijeniti na spor, a što se iz obrazloženja presude ne vidi koje pravne regulative prvostepeni sud primjenjuje pri odlučivanju o tužbenom zahtjevu, pa će to biti potrebno učiniti u nastavku postupka. Drugi nedostatak je, što nema obrazloženja o tome kakvi su bili pravni odnosi između tužiteljevog prednika primatelja i tužeg/luke/ te broда i tuženog. Stoga će trebati spisu priložiti originalnu pismenu dispoziciju - nalogodavca - nalog "Luci" za vršenje

operacija iskrcaja tereta iz broda i uskladištenja u lučko skladište. Nadalje, prigovor na neisporuku tereta je podnešen sudu u fotokopiji koja nije razumljiva. Naime, iz te fotokopije se razabire da je stavljen prigovor po teretnici broj 519, ali se iz fotokopije nazire da su tu sadržani još i neki drugi podaci, a ti podaci nisu čitljivi. Stoga treba staviti u spis čitljivu ispravu iz koje se može razabrati sadržaj toga prigovora. Ova isprava sama po sebi bez drugih podataka još ne bi bila prema sadašnjem stupnju čitljivosti uredan protest. Ovo stoga, što nije dovoljno konkretizirana. Naime, puko navodjenje broja teretnice i opaske da brod ne predaje teret odvojeno po toj teretnici, već pomiješan po raznim teretnicama, još uvijek nije uredan protest. Nadalje, isprava koja u naslovu nosi oznaku "prigovor zbog oštećenja tereta" uopće se ne odnosi na prigovor po teretnici broj 519, jer se u tom prigovoru ne spominje ta teretnica ni po broju ni po oznaci, a niti pak sadržaj opisa oštećenja tereta upućuje da bi se radilo o prigovoru kojim se nadopunjuje opći prigovor iz isprave spisa. To isto vrijedi i za ispravu pod rednim brojem 43 u prvostepenom spisu. Prema tome neosnovano prvostepeni sud ocjenjuje da spomenute isprave /koje nose oznaku prigovor/ predstavljaju uredan protest brodaru. Prema stajalištu drugostepenog suda okolnost što se u prigovoru navodi da je teret pomiješan po raznim teretnicama može imati utjecaj samo na interni obračun u pogledu zaračunavanja troškova manipulacije robom izazvane uslijed pomiješanog tereta, a ne može imati pravno djelovanje u pogledu dužnosti stavljanja urednog protesta, na primjer ako je teret pomiješan po raznim teretnicama, a radi se o nevidljivim nedostacima, onda se to treba uzeti kao okolnost koja se u razumnom roku - najdulje do tri dana treba izvršiti razvrštavanje ovog tereta i u tome roku staviti sve potrebne prigovore brodaru na propisan način /čl.71, st.2. ZUIFB-a/. Konačno, bit će potrebno ustanoviti da li je brodaru pružena mogućnost da kontradiktorno utvrdi stanje iskrcanog tereta. Pregled robe vršen je separatno i to poslije isteka rokova za prigovore. Sve u svemu, ne može se ocijeniti da li postoji odgovornost tuženog za navodno učinjeni propust, dok se ne utvrdi točno koje su sve bile obveze tuženoga, koje je sve radnje tuženi učinio, pa će tek tada prvostepeni sud moći donijeti novu pravilnu odluku.

U nastavku postupka prvostepeni sud je pribavio spisu originalnu ispravu o nalogu primatelju luci za iskrcaj i odgovor luke primatelju dopisom od 7.VII 1976. godine, pa je nakon javne rasprave od 30.I 1980. donio novu presudu kojom je ponovno odbio tužbeni zahtjev protiv luke s obrazloženjem:

Da je medju strankama sporno da li je tuženi obvezan tužitelju naknaditi štetu, tj. protuvrijednost nastalog manjka na teretu. Odgovornost tuženoga bi se, prema navodima tužitelja, temeljila na činjenici da je, primivši teret od broдача propustio kao dobar privrednik osigurati regresna prava tužiteljevom predniku protiv broдача. Kod ocjene da li je tuženi primajući teret od broдача postupio kao dobar privrednik i poduzeo sve što je potrebno da bi osigurao regresna prava tužiteljevom predniku prema brođaru, sud je pošao od odredaba tada važećeg Zakona o ugovorima o iskorištavanju pomorskih brodova /"Sl.list FNRJ" 24/54 i SFRJ 20/69/ s obzirom da je luka iskrcaja u Jugoslaviji, a primatelj tereta po teretnici jugoslavenska pravna osoba. Prema čl.71. ZUIPB-a, ako primatelj tereta ne stavi pismeni prigovor zbog oštećenja ili manjka tereta odmah prilikom preuzimanja, drži se, dok se ne dokaže suprotno, da mu je teret predan onako kako je naznačeno u teretnici odnosno kako je primljen na prijevoz ako teretnica nije izdana prema stavu 2. cit. člana, ako oštećenje ili manjak nisu vidljivi, primatelj može staviti pismeni prigovor u roku od tri dana nakon preuzimanja tereta. U spornom slučaju, a što proizlazi i iz prigovora od 28.V 1976. kojim je tuženi prigovorio brođaru, brođar je teret predao pomiješano a ne odvojeno po pojedinim tereticama. Iz navedene isprave kao i prigovora zbog oštećenja tereta, istoga dana, proizlazi da je tuženi prigovor pomiješanosti tereta po tereticama, kao i prigovor u odnosu na oštećenje dijela pomiješanog tereta, stavio neposredno nakon završenog preuzimanja tereta. Kod takvog stanja stvari postavlja se pitanje da li je tuženi obvezan u odnosu na eventualne nedostatke /manjak ili oštećenja/ pomiješanog tereta staviti određeni prigovor u odnosu na svaku od teretnica u roku od tri dana od preuzimanja tereta, polazeći od toga da se pomiješani teret ima u odnosu na zakonom predviđeni rok za postavljanje prigovora brođaru smatrati kao manjak ili oštećenje koje nije vidljivo. Po mišljenju drugostepenog suda rok za podnošenje prigovora brođaru, u slučaju ako je teret pomiješan po tereticama, u svakom slučaju, u odnosu na manjak ili oštećenje tereta prema svakoj od teretnica, da bi bio uredan, ne bi morao biti podnešen unutar roka od tri dana nakon preuzimanja pomiješanog tereta po tereticama, već bi se mogao smatrati urednim odnosno pravovremenim ako je podnešen u roku u kojem je tuženi, postupajući kao dobar privrednik po redovnom toku stvari, mogao izvršiti odvajanje tereta po tereticama i utvrditi oštećenja odnosno manjak po svakoj od teretnica. Pri tome sud polazi od toga da je rok za podnošenje protesta predviđen Zakonom u interesu brođara u slučaju kada je brođar predao teret na odredištu uredno po tereticama, a ne i u slučaju kada je krivnjom brođara

teret predan pomiješan po raznim teretnicama. Kod toga, u konkretnom slučaju, treba dodati da je brodar potpisom prigovora da je teret pomiješan istovremeno i pristao da tuženi stavi prigovor za mogući manjak i oštećenje nakon što izvrši razvrštavanje tereta u skladištu. Nezavisno od izloženog tužiteljjev prednik je mogao, sve da je protest brodaru podnešen i nakon isteka roka, protiv brodara uspjeti u parnici ako dokaže da je brodar predao na odredištu manje tereta nego što je preuzeto na prijevoz po direktnoj teretnici br. T 519 od 26.II 1976. Tuženi je naime, po mišljenju suda, dokazao da je primatelju tereta po teretnici prilikom iskladištenja predao teret u onom stanju i količini kako je teret preuzet od brodara prilikom iskrcaja s broda, te da do nastalog manjka na teretu nije došlo za vrijeme dok je teret bio uskladišten kod tuženoga. Do ovog zaključka sud je došao cijeneći nalaz avarijskog komesara koji je utvrdio točan manjak tereta uspoređujući podatke po markacijama na teretu s markacijama u listi pakiranja, u kojoj su sadržani i podaci o vrsti robe, pojedinačnim cijenama po artiklima i težini robe. Prema iskazu avarijskog komesara saslušanog na ročištu dana 27.II 1979, proizlazi da markacije na oštećenim kartonima odgovaraju markacijama na teretnici. Oštećeni teret je, prema iskazu avarijskog komesara, bio smješten u skladištu tuženoga broj 19 i to u posebnom odjeljku pod ključem i stalnom kontrolom. Kako je pak utvrđen manjak opisan i u navedenom certifikatu br. R 6193/76-A od 30.VI 1976, kojeg je avarijski komesar sačinio po nalogu primatelja tereta, tužiteljjevog prednika, to je tužitelj na svoju štetu propustio nastaviti pokrenuti postupak protiv brodara kao prvotuzenoga i u tom postupku koristeći se navedenim dokazima pokušao dokazati odgovornost brodara za nastali manjak tereta.

Tužitelj se ponovno žali protiv te presude.

Odgovor na žalbu nije podnešen.

Žalba je osnovana.

Viši privredni sud SR Hrvatske kao drugostepeni sud ispitao je prvostepenu presudu u granicama odredjenim u članku 365. Zakona o parničnom postupku /Sl.list SFRJ br.44/77/, pa je ustanovio da je ista donešena bez bitnih povreda odredaba parničnog postupka, ali na temelju pogrešno utvrdjenog činjeničnog stanja i pogrešnom primjenom odredaba Zakona o ugovorima o iskorištavanju pomorskih brodova /Sl.list SFRJ br.25/59 i Sl.list SFRJ br.20/69/, tj. pogrešnom primjenom materijalnog prava. Naime, iz provedenih dokaza - isprava - prvi sud je izveo netočan zaključak o neodgovornosti tužene luke za nastalu štetu. Ovo iz slijedećih razloga:

Uzimajući u obzir ono što je već rečeno u pogledu ocjene isprava u spisu, te isprave prema ocjeni drugostepenog suda, nisu uredan prigovor u smislu člana 71. ZUIPB-a, jer nisu konkretizirane na način predviđen tim propisom. Nije točno utvrđenje prvostepenog suda da je tuženi uopće stavio brodaru prigovor da su po teretnici 519 od 17 sanduka 2 stigla oštećena i u ta dva sanduka markacije broj 1 i 10 /prvi i deseti sanduk/ da nedostaje spomenuti broj setova stolnjaka sa ubrusima određene markacije, jer to ne piše ni u navedenim prigovorima, kojima se protestira manjak, a ni u ispravi /prigovoru od 1.VI 1976/. Oštećenja koja se naknadno navode u zapisniku kontrolne organizacije za ispitivanje kvalitete robe označena su doslovno u pogledu vanjskog izgleda: "Sanduk br.1 ima mehanički oštećenu ambalažu drvenog sanduka s manjkom sadržaja..."; "...Sanduk broj 10 ima mehanički oštećenu ambalažu s manjkom sadržaja..." Dakle, radi se očito čak i izvana o vidljivom oštećenju ambalaže i manjku sadržaja. Dakle po članu 71. ZUIPB-a moralo se prigovoriti manjku količine točno i određeno odmah. Ne dolazi u obzir rok od tri dana jer se radi o vidljivom nedostatku. Okolnost što je teret prekrčavan iz broda u brod u luci Hongkong, s obzirom da se radi o direktnom prijevozu s izravnom teretnicom prema kojoj postoji odgovornost brodaru prema primatelju tereta bez obzira na to što je u prijevozu sudjelovalo više uzastopnih brodara /član 65. ZUIPB-a/ pravno nije odlučna u ovom sporu. Također je neodlučno što je brodar predavao teret pomiješan umjesto odvojeno po teretnicama, kao što je već drugostepeni sud istakao, jer to može imati utjecaj samo na troškove zbog razvrštavanja robe, a ne na valjanost protesta. Luka nije podnijela protest brodaru, znači prima facie nije sačuvala prava suugovarača-primatelja po teretnici - svog vlastodavca prema prijevozniku koji joj je predao robu za račun primatelja u oštećenom ili manjkavom stanju - pa je zato odgovorna i primateljevom sljedniku, osiguratelju tereta naknaditi time prouzročenu štetu. S obzirom da je brod isplovio, brodarova odgovornost prestala, ovdje šteta u računskom pogledu nije među strankama sporna zbog propusta tuženog, proizlazi obveza luke da plati štetu osiguratelju u utuženoj visini.

Podredno je još potrebno ipak napomenuti i slijedeće:

Ako brod predaje teret pomiješan a ne odvojeno po teretnicama kao što je dužan, to ipak ne oslobadja luku da stavi prigovor za račun primatelja brodaru o tome da je teret u oštećenom ili manjkavom stanju, niti se ne može prihvatiti shvaćanje da već sam prigovor u kome se navodi da je teret pomiješan a da će se eventualno oštećenje ili manjak

naknadno utvrditi i posebno prigovoriti naknadno brodaru - produžuje rok za prigovore onoliko vremena koliko je potrebno da se teret razvrsta po teretnicama - jer za to nema uporišta u odredbi člana 71. ZUIPB-a, budući da taj zakon točno određuje rokove za podnošenje prigovora. Činjenica je doduše da predavanje pomiješanog tereta stvara primatelju ili luci na strani primatelja znatne teškoće u pogledu kontrole kvalitete i kvantitete robe koja se ne prodaje odvojena po teretnicama, ali se ne može ići tako daleko da zbog toga luka za propust očuvanja prava suugovarača primatelja protiv prijevoznika - brodaru ne bi odgovarala zbog nepoduzimanja obveznih radnji koje inače mora i sam primatelj pravodobno i uredno izvršiti. Nadalje, nema uporišta u spomenutom propisu za zaključak da je golim prigovorom da je teret predan pomiješan po raznim teretnicama - brodar pristao na produljenje roka za onoliko koliko je potrebno za razvrštavanje tereta po svakoj pojedinoj teretnici - ali može imati utjecaja za odgovornost brodaru za troškove razvrštavanja tako neuredno predanog tereta. Kontradiktornost utvrdjenja mana i nedostatka tereta iskrcajanog po teretnici ostaje takodjer nužna i to za vidljive mane odmah a skrivene u roku od tri dana /član 71. ZUIPB-a/.

Kraj takvog stanja stvari u konkretnom slučaju postaje neodlučno pitanje da li bi primatelj ili njegov sljednik - osiguratelj tereta uspio tužbom za naknadu štete protiv brodaru, ali podredno, prema ocjeni drugostepenog suda - iz dokaza u spisu napose isprava koje nisu uredna reklamacija odnosno protest brodaru vjerojatnije je da u meritumu ne bi uspio baš da je i podnio tužbu u zastarnom jednogodišnjem roku protiv brodaru, jer bi mu brodar mogao uspješno suprotstaviti prigovore da je teret predao u skladu s teretnicom budući da nije podnešen uredan protest, da nije sačuvano njegovo pravo da ga se zove da prisustvuje kontradiktornom utvrdjenju nedostatka u otvorenom roku za prigovore, a što sve stoji jer luka priznaje da brodaru ne zove na utvrdjivanje nedostatka kvalitete i količine robe, već samo primatelja i kontrolnu organizaciju za ocjenu kvalitete robe.

Dakle, tužbeni zahtjev je osnovan pa je zato preinačenjem prvostepene presude tužitelju dosudjen utuženi iznos štete u cijelosti zajedno s pripadajućim kamatima od tužbe i troškovima cjelokupnog postupka, te je odlučeno kao u izreci /član 379, st.1, točka 2. ZPP-a/.

V.V.